

Hoạt động dạy học theo tiếp cận năng lực ở các trường tiểu học, đáp ứng Chương trình Giáo dục phổ thông 2018

Lê Thị Xuân Thanh*

*Học viên cao học Trường Đại học Trà Vinh

Received: 21/7/2023; Accepted: 28/7/2023; Published: 8/8/2023

Abstract: From the research results, the article presents the theoretical problem of teaching in the direction of approaching students' ability in primary schools, meeting the requirements of the General Education Program 2018.

Keywords: Teaching according to the competency approach, primary school students,

1. Đặt vấn đề

Trong thời gian qua công tác quản lý hoạt động dạy học cho học sinh tiểu học theo chương trình phổ thông 2018, đã có những thay đổi cơ bản về dạy học và PPDH. Tuy nhiên, trước những yêu cầu mới của sự phát triển giáo dục, việc quản lý đổi mới HĐDH theo tiếp cận năng lực ở các trường tiểu học vẫn còn nhiều bất cập. Năng lực dạy học theo tiếp cận năng lực của đội ngũ giáo viên tiểu học còn chưa đáp ứng cao yêu cầu, nhiệm vụ đặt ra trong chương trình giáo dục phổ thông mới. Giáo viên còn dạy theo lối truyền thống, ít phát huy được sự sáng tạo của học sinh. Không ít giáo viên tiểu học chưa thực sự chú trọng và quan tâm đúng mức đến phát triển năng lực tự học, tự giải quyết vấn đề cho học sinh trong quá trình dạy học. Công tác quản lý hoạt động dạy học theo tiếp cận năng lực của giáo viên ở các trường tiểu học còn nhiều khó khăn, như: công tác lập kế hoạch hóa hoạt động dạy học; năng lực tổ chức thực hiện kế hoạch hoạt động dạy học; chỉ đạo hoạt động dạy học và kiểm tra, đánh giá kết quả hoạt động dạy học theo tiếp cận năng lực. Bên cạnh đó, chất lượng dạy học theo phát triển năng lực cho học sinh còn phụ thuộc vào nhiều yếu tố khác nhau từ chủ quan đến khách quan. Xuất phát từ những lý do trên, tác giả chọn nghiên cứu vấn đề "Quản lý hoạt động dạy học theo tiếp cận năng lực ở các trường tiểu học đáp ứng Chương trình giáo dục phổ thông 2018" để nghiên cứu luận văn thạc sĩ chuyên ngành Quản lý giáo dục, đồng thời góp phần nâng cao chất lượng giáo dục tiểu học trong thành phố Thủ Đức đáp ứng yêu cầu đổi mới giáo dục tiểu học hiện nay.

2. Kết quả nghiên cứu

2.1. Vai trò của HĐDH theo tiếp cận năng lực ở các trường tiểu học

Trong xu thế hội nhập quốc tế và sự phát triển không ngừng nghỉ của khoa học công nghệ cần thực

hiện "cuộc cách mạng về giáo dục" trong đó có PPDH. Vì vậy, chúng ta phải tích cực thay đổi PPDH truyền thống, cách truyền đạt kiến thức một chiều sang phương pháp dạy học theo hướng tiếp cận năng lực người học - lấy người học làm trung tâm, tập trung phát triển năng lực người học. Đây được xem là sự cần kíp phải thực hiện ngay và đồng bộ của nền giáo dục trong nước từ các cấp học tới các bậc học. Và đứng trước xu hướng vận động này, các trường muốn tồn tại và phát triển cần "chuyên mình" nhanh chóng để thực hiện Nghị quyết 29 của Ban chấp hành trung ương Đảng lần thứ 8 (khóa XI) trong đó có đổi mới phương pháp dạy học nhằm nâng cao chất lượng đào tạo, chất lượng nguồn nhân lực cho quốc gia và nâng tầm thương hiệu nhà trường.

Như vậy, đổi mới chất lượng giáo dục là một trong những nhiệm vụ hàng đầu của quốc gia nhằm đào tạo nguồn nhân lực vững vàng về chuyên môn, đồng thời có khả năng sáng tạo, thích nghi nhanh trong môi trường làm việc năng động với sự thay đổi nhanh chóng của khoa học công nghệ và hội nhập quốc tế. Và để đạt được kết quả này, cần thiết phải thay đổi phương pháp dạy học theo hướng tích cực, đào tạo thực hành, thực nghiệm song hành cùng lý thuyết để người học trải nghiệm, tiếp cận ngay khi ngồi trên ghế nhà trường. Đồng thời với phương pháp dạy học tích cực, người học bắt buộc phải bỏ thói quen chây ì và dần dần hình thành tinh thần tự học cao. Không những thế, với phương pháp dạy học mới, người học không bị gò bó trong một khuôn khổ nhất định nên người học được thể hiện quan điểm, điều này sẽ giúp HS phát huy tính sáng tạo khi thực hiện các hoạt động.

2.2. Mục tiêu HĐDH theo TCNL ở các trường tiểu học

Bậc Tiểu học giúp học sinh hình thành và phát triển những yếu tố căn bản đặt nền móng cho sự phát

triển hài hòa về thể chất và tinh thần, phẩm chất và năng lực; định hướng chính vào giáo dục về giá trị bản thân, gia đình, cộng đồng và những thói quen, nề nếp cần thiết trong học tập và sinh hoạt.

Chương trình giáo dục tiểu học được xây dựng nhằm giúp học sinh hình thành và phát triển những yếu tố căn bản, đặt nền móng cho sự phát triển hài hòa về thể chất và tinh thần, phẩm chất và năng lực; định hướng chính vào giáo dục về giá trị bản thân, gia đình, cộng đồng và những thói quen, nề nếp cần thiết trong học tập và sinh hoạt.

Mục tiêu của HĐDH là thông qua việc sử dụng những phương pháp, hình thức của GV giúp học sinh chủ động chiếm lĩnh tri thức, hình thành kỹ năng, kỹ xảo, rèn luyện kỹ năng thực hành. Hoạt động dạy học phải bảo đảm cho học sinh có hiểu biết đơn giản, cần thiết về tự nhiên, xã hội và con người; có kỹ năng cơ bản về nghe, nói, đọc, viết và tính toán; có thói quen rèn luyện thân thể, giữ gìn vệ sinh; có hiểu biết ban đầu về hát, múa, âm nhạc, mỹ thuật.

2.3. Nội dung HĐDH theo TCNL ở các trường tiểu học

Nội dung chương trình dạy học theo TCNL học sinh tiểu học phải thực hiện đúng các quy định về chương trình và nội dung giáo dục cấp học đã quy định trong Luật giáo dục, đáp ứng yêu cầu giáo dục toàn diện, phải đảm bảo phát triển hài hòa về đức, trí, thể, mỹ, các kỹ năng cơ bản, hình thành và phát triển cơ sở ban đầu về phẩm chất, kỹ năng cần thiết.

Theo Bộ giáo dục và Đào tạo, nội dung chương trình giáo dục cấp tiểu học nhằm giúp học sinh hình thành những cơ sở ban đầu cho sự hình thành và phát triển hài hòa về thể chất và tinh thần, phẩm chất và năng lực; định hướng chính vào giá trị gia đình, dòng tộc, quê hương, những thói quen cần thiết trong học tập và sinh hoạt; có được những kiến thức và kỹ năng cơ bản nhất để tiếp tục học trung học cơ sở. Nội dung chương trình dạy học theo tiếp cận năng lực học sinh tiểu học yêu cầu:

Nội dung dạy học theo chuẩn kiến thức, kỹ năng và yêu cầu phát triển năng lực học sinh tiểu học: Chuẩn kiến thức, kỹ năng được thể hiện, cụ thể hoá ở các chủ đề của chương trình môn học là cơ sở pháp lý cho công tác chỉ đạo, quản lý, dạy học, là mức độ cần đạt để GV thực hiện dạy học đảm bảo những yêu cầu cơ bản, tối thiểu của chương trình giáo dục cấp tiểu học; thực hiện dạy học phù hợp với các đối tượng, tạo cơ hội cho GV chủ động, linh hoạt trong dạy học, từng bước thực hiện chất lượng giáo dục và bình đẳng trong phát triển năng lực của mỗi học sinh.

Qua đó đòi hỏi trong quá trình dạy học, khi lựa

chọn nội dung, phương pháp, hình thức tổ chức dạy học phải không ngừng nâng cao mức độ khó khăn trong học tập, gây nên sự căng thẳng về trí lực, thể lực một cách cần thiết.

Nội dung dạy học thiết kế theo các hoạt động học tập để phát triển năng lực học sinh: Tổ chức dạy học nhằm giúp học sinh hình thành và phát triển năng lực, phẩm chất là quá trình tổ chức dạy học để phát huy năng lực cá nhân, tạo điều kiện cho học sinh được sáng tạo và tương trợ lẫn nhau trong học tập thì mỗi tiết học cần sự thay đổi và thay đổi cụ thể trong mỗi giáo viên. Nội dung bài học khoa học, đảm bảo đủ nội dung và làm rõ trọng tâm: Khi soạn thiết kế bài dạy, giáo viên vẫn đảm bảo các nội dung quy định theo chuẩn kiến thức kỹ năng yêu cầu của ngành, thiết kế sao cho vẫn đảm bảo nội dung trọng tâm mà vẫn phát triển tốt các năng lực cần đạt

Tăng nội dung vận dụng kiến thức giải quyết các vấn đề thực tiễn phù hợp trình độ học sinh tiểu học: Đổi mới phương pháp dạy học đang thực hiện bước chuyển từ chương trình giáo dục tiếp cận nội dung sang tiếp cận năng lực của người học, nghĩa là từ chỗ quan tâm đến việc học sinh học được cái gì đến chỗ quan tâm học sinh vận dụng được cái gì qua việc học. Để đảm bảo được điều đó, phải thực hiện chuyển từ phương pháp dạy học theo lối “truyền thụ một chiều” sang dạy cách học, cách vận dụng kiến thức, rèn luyện kỹ năng, hình thành năng lực và phẩm chất. Tăng cường việc học tập trong nhóm, đổi mới quan hệ giáo viên - học sinh theo hướng cộng tác có ý nghĩa quan trọng nhằm phát triển năng lực xã hội. Thiết kế Nội dung dạy học tích hợp giáo dục (bảo vệ môi trường, an toàn giao thông...): Thiết kế bài dạy nhằm tăng cường tích hợp nhiều nội dung trong cùng một môn học, xây dựng một số môn học tích hợp mới ở các cấp học, tinh thần chung là tích hợp mạnh ở các lớp học dưới và phân hoá dần ở các lớp học trên; yêu cầu tích hợp được thể hiện cả trong mục tiêu, nội dung, phương pháp và thi, kiểm tra, đánh giá giáo dục. Thiết kế nội dung dạy học liên môn: Xây dựng các chủ đề tích hợp liên môn. Thiết kế nội dung dạy học phân hóa đối tượng học sinh: Dạy học phân hóa là xu thế dân chủ hóa nền giáo dục, xu thế của thời đại.

2.4. Hình thức HĐDH theo TCNL ở các trường tiểu học

Dạy học theo hướng TCNL học sinh Tiểu học sẽ giúp HS được hình thành và phát triển không phải một loại năng lực mà là được hình thành đồng thời nhiều năng lực hoặc nhiều năng lực thành phần mà ta không cần và cũng không thể tách biệt trong quá

trình dạy học. Do vậy, để đạt được mục tiêu hoạt động dạy học thì việc lựa chọn các hình thức dạy học phù hợp sẽ đem lại hiệu quả cao trong dạy học.

Dạy học cá nhân: là hình thức tổ chức dạy học mà đối tượng tiếp nhận kiến thức là toàn bộ học sinh trong lớp học. Theo hình thức tổ chức dạy học này, hoạt động trong giờ học chủ yếu là GV, học sinh làm ít và tiếp nhận thông tin một cách thụ động.

Dạy học theo nhóm: Dạy học theo nhóm là hình thức tổ chức dạy học hợp tác, qua đó học sinh được tổ chức để chia sẻ những hiểu biết của mình và đối chiếu sự hiểu biết của mình với bạn học. Hình thức tổ chức dạy học này khai thác trí tuệ của tập thể học sinh, đồng thời học sinh được rèn luyện thông qua hoạt động tập thể. Dạy học theo nhóm là hình thức tổ chức dạy học mới - một trong những hình thức thực hiện tốt nhất việc dạy học phát huy tính tích cực và tương tác của học sinh. Với hình thức này, học sinh được lôi cuốn vào các hoạt động học tập, tiếp thu kiến thức bằng chính khả năng của mình với sự tổ chức, hướng dẫn của GV.

Dạy học cá nhân: Dạy học cá nhân là hình thức GV dạy trực tiếp cho một cá nhân hoặc GV có thể sử dụng các tài liệu, phương tiện dạy học (phiếu học tập, sách bài tập, câu hỏi trắc nghiệm trên máy tính), giao việc cụ thể cho từng học sinh. GV cũng có thể yêu cầu từng em tự làm một số thí nghiệm, sưu tầm tranh ảnh, làm đồ dùng dạy học, điều tra... Dạy học trong môi trường thực tế: là hình thức tổ chức dạy học sinh động, tạo hứng thú học tập cho học sinh. Tổ chức ngoại khóa, tham quan: Tham quan là một hình thức tổ chức dạy học ngoài trời giúp cho học sinh tìm hiểu những sự vật và hiện tượng có liên quan đến bài học trong chương trình.

2.5. Phương pháp HĐDH theo TCNL ở các trường tiểu học

Với các đặc thù và ý nghĩa đặc biệt của cấp học đầu tiên, đã có nhiều nghiên cứu được thực hiện để đưa ra các PPDH phù hợp cho HS tiểu học. Nhằm mục tiêu phát triển năng lực thực hiện của HS, các nhà giáo dục học đã đưa ra các PPDH theo hướng TCNL cho HS tiểu học phù hợp và hiệu quả. Các PPDH này đều có các ưu điểm và hạn chế riêng, để sử dụng có hiệu quả, GV còn có sự lựa chọn và kết hợp linh hoạt các PPDH phù hợp với nội dung bài giảng và phương pháp học của HS. Một số PPDH tích cực như sau: Phương pháp dạy học giải quyết vấn đề; Phương pháp thảo luận nhóm, Phương pháp sắm vai, Phương pháp đàm thoại, Phương pháp trò chơi học tập, Phương pháp “bàn tay nặn bột”, Phương pháp học theo dự án, Phương pháp thực hành, trải nghiệm:

2.7. Kiểm tra, đánh giá kết quả dạy học theo tiếp cận năng lực ở các trường tiểu học

KTĐG kết quả học tập là quá trình thu thập thông tin, phân tích và xử lý thông tin, giải thích thực trạng việc đạt mục tiêu giáo dục, tìm hiểu nguyên nhân, ra những quyết định sư phạm, phương pháp học tập phù hợp giúp HS học tập ngày càng tiến bộ. Sự đánh giá phải hướng tới sự phát triển phẩm chất và NL của HS thông qua mức độ đạt chuẩn kiến thức, kỹ năng, thái độ và các biểu hiện năng lực của HS dựa trên mục tiêu giáo dục tiểu học. Thông tư 22/ BGD-ĐT quy định về đánh giá HS Tiểu học gồm: Mục đích đánh giá HS tiểu học là: Giúp GV điều chỉnh, đổi mới phương pháp, hình thức tổ chức hoạt động dạy học, hoạt động trải nghiệm ngay trong quá trình và kết thúc mỗi giai đoạn dạy học, giáo dục; kịp thời phát hiện những cố gắng, tiến bộ của HS để động viên, khích lệ và phát hiện những khó khăn chưa thể tự vượt qua của HS để hướng dẫn. Yêu cầu đánh giá HS tiểu học là: Căn cứ vào chuẩn kiến thức và kỹ năng của từng môn học ở từng lớp; yêu cầu cơ bản cần đạt về kiến thức, kỹ năng, thái độ của HS sau mỗi lớp, mỗi giai đoạn, mỗi cấp học. Phối hợp đánh giá thường xuyên và đánh giá định kỳ, giữa đánh giá của GV và tự đánh giá của HS, giữa đánh giá của nhà trường và đánh giá của gia đình, cộng đồng.

3. Kết luận

Quản lý hoạt động dạy học ở trường tiểu học theo hướng TCNLHS tập trung trọng tâm chuyên từ hoạt động dạy học chủ yếu từ chỗ trang bị kiến thức sang phát triển toàn diện phẩm chất và năng lực người học, đáp ứng mục tiêu đổi mới chương trình giáo dục phổ thông hiện nay là một vấn đề cần được nghiên cứu sâu sắc và toàn diện, góp phần nâng cao chất lượng giáo dục toàn diện cấp phương pháp tiểu học. Quản lý hoạt động dạy học theo hướng TCNL học sinh tiểu học còn là đưa ra các biện pháp tập trung cho việc thực hiện mục tiêu; kế hoạch; phương thức tổ chức; chỉ đạo dạy học; phương pháp kiểm tra, đánh giá HS ở các trường tiểu học để đáp ứng yêu cầu đổi mới chương trình giáo dục phổ thông hiện nay.

Tài liệu tham khảo

1. Quốc hội (2019). *Luật Giáo dục sửa đổi*. NXB Giáo dục, Hà Nội.
2. Đảng Cộng Sản Việt Nam (2013). *Nghị quyết số 29-NQ/TW, Hội nghị Trung ương 8 khóa XI về đổi mới căn bản, toàn diện giáo dục và đào tạo*. Hà Nội.
3. Bộ Giáo dục và Đào tạo (2018). *Thông tư số 20/2018/TT-BGDĐT quy định chuẩn nghề nghiệp của giáo viên trung học phổ thông*, Hà Nội.